

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 12 października 2017 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Dyrektywa 2010/64/UE – Artykuł 3 ust. 1 – Prawo do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym – Tłumaczenie „istotnych dokumentów” – Pojęcie „istotnych dokumentów” – Wyrok nakazowy wydany po zakończeniu jednostronnego postępowania uproszczonego, skazujący jego destynatariusza za drobne wykroczenie na grzywnę

W sprawie C-278/16

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Landgericht Aachen (sąd okręgowy w Akwizgranie, Niemcy) postanowieniem z dnia 6 maja 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 19 maja 2016 r., w postępowaniu karnym przeciwko:

Frankowi Sleutjesowi,

przy udziale:

Staatsanwaltschaft Aachen,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça, prezes izby, A. Tizzano (sprawozdawca), wiceprezes Trybunału, E. Levits, M. Berger i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Wahl,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Franka Sleutjesa przez C. Petersa, Rechtsanwalt,
- w imieniu rządu niemieckiego przez M. Hellmanna oraz T. Henzega, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu czeskiego przez J. Vlácilu oraz M. Smolka, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman oraz M. de Ree, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez R. Troostersa oraz S. Grünheid, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 11 maja 2017 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz.U. 2010, L 280, s. 1).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania karnego wszczętego przeciwko Frankowi Sleutjesowi w związku z ucieczką z miejsca wypadku.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 14, 17 i 30 dyrektywy 2010/64 mają następujące brzmienie:
  - „(14) Prawo osób, które nie mówią w języku postępowania karnego lub go nie rozumieją, do tłumaczenia ustnego i do tłumaczenia pisemnego jest zapisane w art. 6 [europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r.], zgodnie z jego wykładnią zawartą w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Niniejsza dyrektywa ułatwia stosowanie tego prawa w praktyce. W tym celu niniejsza dyrektywa zmierza do zapewnienia podejrzanym lub oskarżonym prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym, z myślą o zapewnieniu im prawa do rzetelnego procesu sądowego.
  - [...]
  - (17) Niniejsza dyrektywa powinna zapewniać darmową i odpowiednią pomoc językową, umożliwiającą podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie mówią w języku postępowania karnego lub go nie rozumieją, pełne wykonywanie swojego prawa do obrony oraz gwarantującą rzetelność postępowania.
  - [...]
  - (30) Zagwarantowanie rzetelności postępowania wymaga, aby istotne dokumenty, lub przynajmniej stosowne ich części, były przetłumaczone dla podejrzanym lub oskarżonym zgodnie z niniejszą dyrektywą. Niektóre dokumenty, takie jak wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok, powinny zawsze być uważane za istotne do tego celu i dlatego należy je przetłumaczyć. Właściwe organy państw członkowskich powinny podjąć decyzję – z własnej inicjatywy lub na wniosek podejrzanym lub oskarżonym lub ich obrońcy – jakie inne dokumenty są istotne dla zagwarantowania rzetelności postępowania i powinny zatem również zostać przetłumaczone”.

- 4 Artykuł 1 owej dyrektywy, zatytułowany „Przedmiot i zakres”, stanowi w ust. 1 i 2:

„1. Niniejsza dyrektywa ustanawia zasady dotyczące prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym oraz w postępowaniu służącym wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania.

2. Prawo, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie do osób od chwili, gdy właściwe organy danego państwa członkowskiego poinformują je, za pomocą oficjalnego powiadomienia lub w inny sposób, że są one podejrzane lub oskarżone o popełnienie przestępstwa, do czasu zakończenia postępowania rozumianego jako ostateczne ustalenie tego, czy popełniły one przestępstwo, w tym, w stosownych przypadkach, wydania wyroku lub rozpatrzenia wszelkich odwołań”.

- 5 Artykuł 3 tej dyrektywy, zatytułowany „Prawo do tłumaczenia pisemnego istotnych dokumentów”, stanowi w ust. 1 i 2:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, aby podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie rozumieją języka danego postępowania karnego, zapewniono w rozsądnym terminie tłumaczenie pisemne wszystkich dokumentów istotnych dla zapewnienia ich zdolności do wykonywania swojego prawa do obrony oraz do zagwarantowania rzetelności postępowania.

2. Istotne dokumenty obejmują wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok”.

Prawo niemieckie

GVG

- 6 Paragraf 187 Gerichtsverfassungsgesetz (ustawy o ustroju sądów, zwanej dalej „GVG”) stanowi w ust. 1, że oskarżonemu lub obwinionemu, który nie włada językiem niemieckim, należy zapewnić tłumaczenie ustne lub pisemne, o ile jest to konieczne do wykonywania przez tego oskarżonego lub obwinionego jego praw procesowych w postępowaniu karnym.
- 7 Ponadto § 187 ust. 2 stanowi, że do wykonywania praw procesowych w postępowaniu karnym przez oskarżonego, który nie włada językiem niemieckim, niezbędne jest z reguły pisemne tłumaczenie orzeczeń o pozbawieniu wolności oraz aktów oskarżenia, wyroków nakazowych i nieprawomocnych wyroków.

StPO

- 8 Paragraf 37 ust. 3 Strafprozessordnung (kodeksu postępowania karnego, zwanego dalej „StPO”) stanowi, że oskarżonemu lub obwinionemu, który nie włada językiem niemieckim, należy doręczyć tylko „wyrok” (*Urteil*), wraz z jego tłumaczeniem na język zrozumiały przez oskarżonego lub obwinionego.
- 9 Paragrafy 407 i nast. StPO regulują wyroki nakazowe (*Strafbefehle*).

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

- 10 W dniu 2 listopada 2015 r. Amtsgericht Düren (sąd rejonowy w Düren, Niemcy) na podstawie §§ 407 i nast. StPO wydał na wniosek Staatsanwaltschaft Aachen (prokuratury w Akwizgranie, Niemcy) wyrok nakazowy przeciwko Frankowi Sleutjesowi, obywatelowi Niderlandów, w którym to wyroku w związku z ucieczką z miejsca wypadku wymierzył F. Sleutjesowi między innymi karę grzywny.
- 11 Tenże wyrok nakazowy zawierał pouczenie o środkach zaskarżenia, wskazujące, że staje się on prawomocny i podlega wykonaniu, tylko jeżeli F. Sleutjes w terminie dwóch tygodni od momentu doręczenia wyroku nakazowego nie złoży do Amtsgericht Düren (sądu rejonowego w Düren) sprzeciwu w języku niemieckim na piśmie albo do protokołu w sekretariacie tego sądu.
- 12 Rozpatrywany wyrok nakazowy doręczono F. Sleutjesowi w dniu 12 listopada 2015 r. Wyrok ten redagowany był w języku niemieckim i jedynie załączone do niego pouczenie o środkach zaskarżenia było przetłumaczone na język niderlandzki.
- 13 W dniach 24 i 26 listopada 2015 r. F. Sleutjes przesłał w języku niderlandzkim do Amtsgericht Düren (sądu rejonowego w Düren), w drodze wiadomości elektronicznych, swoje stanowisko w sprawie wydanego przeciwko niemu wyroku nakazowego. Pismem z dnia 1 grudnia 2015 r. sąd ten poinformował oskarżonego o obowiązku redagowania wszystkich pism kierowanych do sądu w języku niemieckim.
- 14 Równocześnie faksem z dnia 1 grudnia 2015 r. adwokat F. Sleutjesa wniósł sprzeciw i wystąpił z wnioskiem o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu. Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2016 r. ten sam sąd odrzucił sprzeciw jako niedopuszczalny, bo złożony z uchybieniem terminu, i równocześnie odrzucił wniosek oskarżonego o przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu.
- 15 Frank Sleutjes zaskarżył to postanowienie w drodze zażalenia natychmiastowego przed sądem odsyłającym, Landgericht Aachen (sądem okręgowym w Akwizgranie, Niemcy).
- 16 Sąd ten stoi na stanowisku, że obie wiadomości elektroniczne F. Sleutjesa z dnia 24 i 26 listopada 2015 r., mimo że wpłynęły do Amtsgericht Düren (sądu rejonowego w Düren) w terminie, nie stanowią ważnego sprzeciwu. Nawet bowiem zakładając, że wiadomość elektroniczna spełnia ustanowiony przez prawo niemieckie wymóg formalny, iż sprzeciw musi zostać wniesiony na piśmie, to wiadomości te w każdym razie nie zostały sporządzone w języku niemieckim. W związku z tym nie można przyjąć, że sprzeciw F. Sleutjesa jest dopuszczalny, gdyż F. Sleutjes został poinformowany w języku niderlandzkim o obowiązku sporządzenia takiego sprzeciwu w języku niemieckim.
- 17 Jednakże sąd odsyłający przypomina, że po pierwsze, § 37 ust. 3 StPO stanowi, iż jeżeli oskarżony nie włada językiem niemieckim, „wyrok” doręcza mu się wraz z tłumaczeniem na język, który jest dla zainteresowanego zrozumiały. Po drugie, § 187 ust. 2 GVG stanowi, że co do zasady konieczne jest sporządzenie pisemnego tłumaczenia między innymi wyroków nakazowych i wyroków, które nie stały się prawomocne.
- 18 W tym kontekście sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy pojęcie „wyroku” (*Urteil*) w rozumieniu § 37 ust. 3 StPO, interpretowane w świetle art. 3 dyrektywy 2010/64, powinno również obejmować wyroki nakazowe (*Strafbefehle*). Jeśli tak, to wynikałoby z tego, że doręczenie wyroku nakazowego wydanego wobec F. Sleutjesa było nieważne, ponieważ ów wyrok nie został w pełni przetłumaczony na język niderlandzki, a tym samym termin do wniesienia sprzeciwu nawet nie rozpoczął biegu.

- 19 W takich okolicznościach Landgericht Aachen (sąd okręgowy w Akwizgranie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 3 [dyrektywy 2010/64] należy interpretować w ten sposób, że pojęcie »wyroku« (*Urteil*) w § 37 ust. 3 [StPO] obejmuje również wyroki nakazowe (*Strafbefehle*) w rozumieniu §§ 407 i nast. [StPO]?”.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

- 20 Przed udzieleniem odpowiedzi na pytanie prejudycjalne należy zaznaczyć, że w swoich uwagach na piśmie rząd niemiecki stwierdził, że w przeciwieństwie do wykładni dokonanej przez sąd odsyłający, właściwe przepisy prawa krajowego gwarantowały oskarżonemu prawo do tłumaczenia wyroku nakazowego i sprzeciwu wniesionego od tego wyroku, a tym samym wynik sprawy w postępowaniu głównym nie zależy od udzielenia odpowiedzi na przedłożone pytanie, a zatem pytanie jest bez znaczenia.
- 21 W tym zakresie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Trybunału w ramach współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi ustanowionej w art. 267 TFUE jedynie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za przyszły wyrok, należy, przy uwzględnieniu okoliczności konkretnej sprawy, zarówno ocena, czy dla wydania wyroku jest mu niezbędne uzyskanie orzeczenia prejudycjalnego, jak i ocena znaczenia pytań, jakie zadaje Trybunałowi. W konsekwencji, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia (wyroki: z dnia 6 września 2016 r., Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, pkt 19; a także z dnia 8 grudnia 2016 r., Eurosaneamientos i in., C-532/15 i C-538/15, EU:C:2016:932, pkt 27).
- 22 Wynika z tego, że pytania dotyczące wykładni prawa Unii przedstawione przez sąd krajowy w ramach stanu faktycznego i prawnego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny i którego prawidłowość nie podlega ocenie Trybunału, korzystają z domniemania, że mają znaczenie dla sprawy. Odrzucenie przez Trybunał wniosku sądu krajowego jest możliwe tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wnioskowano, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem sporu w postępowaniu głównym, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje elementami stanu faktycznego lub prawnego, które są konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi na przedstawione mu pytania (wyrok z dnia 8 grudnia 2016 r., Eurosaneamientos i in., C-532/15 i C-538/15, EU:C:2016:932, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 23 Tymczasem w niniejszej sprawie z akt przedłożonych Trybunałowi nie wynika w sposób oczywisty, że rozpatrywana sytuacja odpowiada jednej z tych hipotez. Ponadto Trybunał nie jest władny, by kwestionować wykładnię prawa krajowego przedstawioną przez sąd odsyłający.
- 24 Tym samym na postawione pytanie należy udzielić odpowiedzi.
- 25 Poprzez to pytanie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 3 dyrektywy 2010/64 należy dokonywać w ten sposób, że dokument, taki jak przewidziane w prawie krajowym orzeczenie mające na celu wymierzenie kary za drobne przestępstwa, wydane przez sąd po przeprowadzeniu jednostronnego postępowania uproszczonego, stanowi „istotny dokument” w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, którego pisemne tłumaczenie musi być, zgodnie z wymogami formalnymi ustanowionymi w tym przepisie, zapewnione podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie rozumieją języka danego postępowania, w celu umożliwienia im skorzystania z prawa do obrony i zagwarantowania w ten sposób rzetelności postępowania.

- 26 W celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie należy zauważyć, że art. 1 ust. 1 dyrektywy 2010/64 przewiduje prawo do tłumaczenia ustnego i pisemnego między innymi w ramach postępowania karnego. Ponadto art. 1 ust. 2 owej dyrektywy precyzuje, że prawo to przysługuje odnośnym osobom od chwili, gdy właściwe organy danego państwa członkowskiego poinformują je, że są one podejrzane lub oskarżone o popełnienie przestępstwa, do chwili zakończenia postępowania rozumianego jako ostateczne ustalenie tego, czy popełniły one przestępstwo, w tym – w stosownych przypadkach – wydania wyroku skazującego lub rozpatrzenia wszelkich środków zaskarżenia.
- 27 W konsekwencji sytuacja osoby takiej jak F. Sleutjes, która wobec wydanego zgodnie z §§ 407 i nast. StPO i skierowanego do niej wyroku nakazowego wniosła sprzeciw, którego dopuszczalność jest badana w ramach postępowania apelacyjnego, wyraźnie wchodzi w zakres stosowania dyrektywy 2010/64, a tym samym osoba ta powinna móc korzystać z prawa do tłumaczenia, gwarantowanego na mocy tej dyrektywy (zob. podobnie wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 27).
- 28 Jeśli chodzi o kwestię tego, czy w niniejszej sprawie prawo to dotyczy omawianego wyroku nakazowego, należy przypomnieć, że art. 3 ust. 1 dyrektywy 2010/64 przewiduje prawo podejrzanych lub oskarżonych, którzy nie rozumieją języka postępowania karnego do uzyskania pisemnego tłumaczenia wszystkich „istotnych dokumentów”.
- 29 W tym względzie w pierwszej kolejności art. 3 ust. 2 tej dyrektywy uściśla, że do dokumentów tych zaliczają się wszelkie orzeczenia o pozbawieniu danej osoby wolności, każdy zarzut lub akt oskarżenia oraz każdy wyrok.
- 30 Tymczasem z przedłożonych Trybunałowi akt sprawy, jak również z pkt 20 i 60 wyroku z dnia 15 października 2015 r., Covaci (C-216/14, EU:C:2015:686), wynika, że przewidziany prawem niemieckim wyrok nakazowy został wydany na podstawie postępowania uproszczonego, zgodnie z którym zasadniczo doręczenie tego wyroku nakazowego, po pierwsze, następuje dopiero po wydaniu przez sąd orzeczenia co do zasadności oskarżenia, a po drugie, stanowi pierwszą możliwość powiadomienia oskarżonego o wnoszonym przeciwko niemu oskarżeniu. Ponadto w przypadku, gdy ta osoba nie złożyła sprzeciwu w ciągu dwóch tygodni od doręczenia wyroku nakazowego, ów wyrok staje się prawomocny, a przewidziane w nim kary podlegają wykonaniu.
- 31 W tych okolicznościach taki wyrok nakazowy stanowi zarówno akt oskarżenia, jak i wyrok w rozumieniu art. 3 ust. 2 dyrektywy 2010/64.
- 32 W drugiej kolejności, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 33 opinii, zarówno z motywów 14, 17 i 30 tej dyrektywy, jak i z samego brzmienia jej art. 3, w szczególności jego ust. 1, wynika, że przewidziane w nim prawo do tłumaczenia zostało ustanowione w celu umożliwienia zainteresowanym osobom wykonywania przysługującego im prawa do obrony oraz zagwarantowania rzetelności postępowania (wyrok z dnia 15 października 2015 r., Covaci, C-216/14, EU:C:2015:686, pkt 43).
- 33 Tymczasem w przypadku, gdy wyrok nakazowy, taki jak będący przedmiotem postępowania głównego, jest kierowany wyłącznie w języku danego postępowania do osoby, która nie włada nawet tym językiem, to osoba ta nie jest w stanie zrozumieć, co jej się zarzuca, a zatem nie może skutecznie wykonywać swego prawa do obrony, jeśli nie skorzysta z tłumaczenia wyroku nakazowego na język, który rozumie.
- 34 Z całości powyższych rozważań wynika, że na postawione pytanie trzeba odpowiedzieć, że wykładni art. 3 dyrektywy 2010/64 należy dokonywać w ten sposób, iż dokument, taki jak przewidziane w prawie krajowym orzeczenie, mające na celu wymierzenie kary za drobne wykroczenia, wydane przez sąd po przeprowadzeniu jednostronnego postępowania uproszczonego, stanowi „istotny dokument” w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, którego pisemne tłumaczenie musi być, zgodnie

z wymogami formalnymi ustanowionymi w tym przepisie, zapewnione podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie rozumieją języka danego postępowania, w celu umożliwienia im skorzystania z prawa do obrony i zagwarantowania w ten sposób rzetelności postępowania.

W przedmiocie kosztów

- ³⁵ Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym należy dokonywać w ten sposób, że dokument, taki jak przewidziane w prawie krajowym orzeczenie, mające na celu wymierzenie kary za drobne wykroczenia, wydane przez sąd po przeprowadzeniu jednostronnego postępowania uproszczonego, stanowi „istotny dokument” w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, którego pisemne tłumaczenie musi być, zgodnie z wymogami formalnymi ustanowionymi w tym przepisie, zapewnione podejrzanym lub oskarżonym, którzy nie rozumieją języka danego postępowania, w celu umożliwienia im skorzystania z prawa do obrony i zagwarantowania w ten sposób rzetelności postępowania.

Podpisy